

ÅPENT BREV

EKSPERTGRUPPEN KREVER KLART SVAR FRA STATSMINISTER JENS STOLTENBERG OG JUSTISMINISTER GRETHE FAREMO, VEDRØRENDE SAMORDNING AV LEDELSEN I ETTERFORSKNINGEN AV MORDBRANNENE PÅ SCANDINAVIAN STAR.

Etter mer enn 23 år står Scandinavian Star saken fremdeles uopplært, tilsynelatende mye pga. den manglende samordningen av etterforskningen som ble utført i 1990/91. Saken foreldes strafferettslig i Norge etter 25 år, slik at det er ekstra viktig å få klare svar fra den politiske ledelsen i Norge. Etter at vi nå har lagt fram en rekke nye bevis i saken, kan vi med sikkerhet fastslå at politiet i 1990/91 utpekte feil gjerningsperson og at hendelsesforløpet som politiet den gangen la til grunn var feil.

De nye bevisene som er fremlagt tyder på at brannene om bord var stiftet som et ledd i en forsikrings- og skattesvindel. Slike motiv har imidlertid ikke vært etterforsket verken i Norge, Danmark eller Sverige. Vi viser til brev fra daværende lensmann i Fana til politimesteren i Bergen av 5. april 2001:

«Det Bergsvåg presenterte virket meget god underbygget og dokumentert. Hans motiv var å få politiet til å se på det materiale han hadde og om mulig etterforske saken med «nye øyne». Dette fordi han mente å ha funnet mye som tydet på at det var andre enn den danske borger Erik Mørch Andersen (omkom i brannen) som var brannstifteren og at forsikringssvindelen var et svært sannsynlig motiv.

Etter å ha foretatt en del kontrollundersøkelser, kom jeg til at dette var informasjon som jeg måtte sørge for å bringe videre – få andre til å være med på å vurdere verdien av.

I forståelse med da fungerende politimester (ass. pm Bernt Solberg) tok jeg kontakt med ass. sjef KRIPOS Knut Hølen. Etter å ha gjennomgått da foreliggende opplysninger satt vi igjen med to spørsmål som vi mente var av avgjørende betydning for den videre håndtering:

1 Kan det være en annen gjerningsmann enn nevnte danske?

2 Er forsikringssvindelmotivet etterforsket i dybden?

I og med at den mistenkte omkom i brannen er ikke saken rettslig prøvd. Således kan en ikke utelukke andre gjerningsmenn.

Fra Oslo politidistrikt ble det opplyst at et forsikringssvindelsmotiv ikke var etterforsket der, et slikt motiv var det i tilfelle dansk politi som skulle ha forestått etterforskningen av. Det ble videre opplyst at dansk politi ikke har etterforsket et slikt motiv.

ÅPENT BREV

Konklusjonen var etter dette at den informasjonen vi hadde fått, måtte viderebringes til kompetent politi/påtalemyndighet».

Ingen av de skandinaviske myndigheter har etterforsket hvorvidt forsikringssvindler kan ha vært et motiv for brannstiftelsene – noe som må kunne anses som helt grunnleggende ved en mordbrann.

Under sist møte med Oslo-politiet den 25. april 2013 la politiet fram en instruks fra Riksadvokaten som sier at alt som knytter seg til forsikrings- og eierforhold fortsatt tilhører den danske delen av etterforskning, slik den ble inndelt i 1990. **Vi har flere ganger etterspurt dokumentasjon på denne påståtte inndelingen av ansvar mellom landene, men Riksadvokaten har så langt ikke klart å fremlegge dette.**

Fra politiets side ble det på møtet den 25. april i år uttalt, at en oppdeling av etterforskningsarbeidet slik det ble gjort i 1990 ikke var heldig og at det ikke ville blitt løst slik i dag. Allikevel fastholdt man at politiet ville følge instruks fra Riksadvokaten om at inndelingen av etterforskningen mellom Norge, Sverige og Danmark skulle videreføres, slik som i 1990. Hvilket etter vårt skjønn er fullstendig ulogisk.

Selv om alle parter er enige om at var en stor feil å dele ansvaret mellom Norge, Sverige og Danmark, så gir altså Riksadvokaten direkte ordre om at Politiet skal gjøre nettopp dette – også ved en gjenopptakelse.

Ekspertgruppen krever nå at politisk ledelse tar ansvar og sørger for en samordnet ledelse av en helhetlig etterforskning av denne katastrofen. Dette er noe Påtalemyndighetene i de respektive landene har nektet å gi denne saken i 23 år. Siden det omkom flest nordmenn, så ser vi det som naturlig at etterforskningen ledes fra Norge.

Menneskerettighetene er krenket

Det er også et grunnleggende krav etter den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (artikkel 2, jf artikkel 1), at der menneskeliv har gått tapt som følge av drapshandlinger må det finne sted en «effektiv etterforskning» som skal ta sikte på en oppklaring av hendelsene, eller de straffbare forhold det er tale om.

I rettspraksis fra menneskerettighetsdomstolen er det utledet en rekke kriterier som man benytter for å kontrollere hvorvidt en etterforskning kan anses å ha vært effektiv. Blant de grunnleggende kriteriene er kravet til en overordnet og koordinert etterforskningsledelse.

Myndighetene i Norge, Sverige og Danmark har således sviktet sitt ansvar etter menneskerettighetene, ved ikke å sørge for en felles overordnet ledelse av etterforskning av brannene på Scandinavian Star.

ÅPENT BREV

Som vi har vist til over, er det dokumentert at Riksadvokaten senest ble kjent med denne alvorlige mangelen ved organiseringen av etterforskningen etter brevet fra lensmann Visnes den 5. april 2001. Til tross for dette fastholder Riksadvokaten i sitt brev til politimesteren i Oslo av 17. april 2013, at:

«Etterforskningsansvaret har i denne sak vært, og er fortsatt i utgangspunktet, delt mellom dansk og norsk påtalemyndighet. Eventuelt nytt materiale som måtte berøre skipets eier- eller forsikringsforhold, eller som pretenderer å gjelde forsikringsbedrageri, vil måtte forelegges danske myndigheter for vurdering. Ansvaret for initiativ i så måte tilligger Oslo politidistrikt. Dette er ikke til hinder for at norsk politi kan foreta enkelte innledende og avgrensede undersøkelser».

Vi minner om at Erik Mørk Andersen av norsk politi v/Politimester i Oslo, Willy Haugli, på Dagsrevyen den 12.03.1991 ble utpekt som gjerningsmann med utsagnet; *«han er gjerningsmannen, sterkere kan jeg ikke si det»* og på spørsmål om saken nå er oppklart, svarer han *«ja, vi har ikke grunnlag for å mistenke noen andre for dette»*. Dagen etter ble dette hovedoppslag i alle riksavisene i Skandinavia. Etter den senere tids fremleggelse av nye bevis i saken er det bevist at Erik Mørk Andersen ble uskyldig utpekt som gjerningsmann. Dette har også fått alvorlige følger for hans familie og pårørende, som har fått føle samfunnets avsky. Å bli feilaktig utpekt i en slik sammenheng er og har vært en enorm belastning for hans pårørende.

Krever svar

Ekspertgruppen krever nå svar fra Norges Statsminister og Justisminister på om Regjeringen vil sørge for at denne saken får en samordnet og helhetlig etterforskning?

Vi minner om at Regjeringen kan benytte seg av den instruksjonsretten som ligger i straffeprosessloven § 56, 2. ledd, andre punktum, overfor Riksadvokaten:

«Riksadvokaten har den overordnede ledelse av påtalemyndigheten. Bare Kongen i statsråd kan utferdige alminnelige regler og gi bindende pålegg om utføringen av hans verv».

Ett absolutt minimumskrav til en slik instruks er at norske myndigheter snarest tar initiativ til en samordnet etterforskningsledelse av hele sakskomplekset tilknyttet mordbrannene på Scandinavian Star.

Ekspertgruppen, enken og mange av de øvrige etterlatte er sterkt kritisk til Riksadvokatens håndtering av saken og krever at han og andre i riksadvokatembetet som har hatt befatning med saken trer til side som inhabil ved den nye etterforskningen av saken.